

Oponentský posudek bakalářské práce

Název práce:	<i>Role sociálního pracovníka při práci s transgender komunitou</i>
Autor práce:	Veronika Bílková
Obor studia:	Sociální a charitativní práce
Posudek vypracoval:	Mgr. Martina Baráková
Datum:	14. 5. 2018

Bakalářská práce studentky Veroniky Bílkové se zaměřuje na téma role sociálního pracovníka při práci s transgender komunitou.

Studentka uchopila pro svou práci velice aktuální, netradiční téma pro oblast sociální práce. Toto téma na sebe váže řadu výzev – např. nedostupnost, resp. neexistenci adekvátní primární odborné literatury, nesnadné získávání respondentů, intimní téma, společenské tabu, řadu etických otázek aj.

Cílem práce (který je však v plněném znění dostupný až na s. 29) je: „... zjistit, možnou roli sociálního pracovníka při práci s transgender komunitou.“

Práce je dle obsahu logicky členěna do pěti hlavních kapitol. Obsahová stránka práce na první pohled odpovídá sledovanému tématu a logicky koreluje s řešením cíle. První kapitola se věnuje tématu zastoupení LGBT komunity v menšinách, základní definici zkratky LGBT. Autorka na s. 7 uvádí: „*Zatímco v České republice tomuto tématu lidé nevěnují mnoho pozornosti a času, v USA se dokonce v současné době pořádají kurzy pro transsexuály. Tam je učí, jak vystupovat ve své roli, jak se tvářit, jak gestikulovat a mluvit,*“, přičemž neuvádí zdroj této informace. Stejně tak např. hned zdroj následující přímé citace (STUD, 2018) je v *Seznamu použité literatury* velice obtížně dohledatelný, jelikož není použito vhodné podoby bibliografické citace webových stránek, jak je doporučeno v *Metodické pomůcce pro zpracování závěrečných prací*.

Dalším záměrem autorky je pojednávat o příbuzných disciplínách sociální práce, které spolupracující v multidisciplinárním týmu při práci s transsexualitou. Zde se autorka uchyluje spíše k medicínským oborům, pouze jednou větou okrajově zmiňuje psychologa, dále uvádí odborníky z oblasti endokrinologie, gynekologie, plastické chirurgie, urologie, psychoterapie (pouze při práci s rodiči transgender klienta či jeho dětmi), práva, kosmetiky, foniatrie. V tomto výčtu jistě chybí někteří další kompetentní odborníci, včetně pouze okrajově zmíněné spirituální složky, která však dále v textu, bohužel, není nijak reflektována. Druhá kapitola je započata příčinami transsexuality a postavením transgender jedinců ve společnosti, jsou zde představeny některé teorie, které mohou objasnit jejich nelehké postavení, slabiny a stereotypy přisuzované společností. Dále autorka navazuje životními, vývojovými etapami. U prvně zmiňovaného dětství má pouze vymezený počátek (od 3. roku). Vhodně zde autorka problematiku ilustruje autentickou výpovědí osoby z webu translide.cz. V práci je také pojednáváno o coming outu, psychologické diagnostice a rozsáhleji pak o hormonální terapii, operativních zákrocích a změnách, obsáhleji také o legislativním zakotvení transsexuality.

Čtvrtá kapitola *Role sociálního pracovníka při práci s transgender komunitou* by dle názvu měla být zásadním mezníkem práce. Některé věty, ve kterých se autorka snaží ne příliš zdařile parafrázovat pojetí sociálních pracovníků dle Libora Musila, však nedávají čtenáři smysl: (s. 25): „*Jakou roli by tedy měl v práci zastávat sociální pracovník? V první řadě by měl být vzdělaný (pozn.: neuvedeno jak) a měl by být administrátorem, měl by se v administrativě vyznat a být její součástí. Důležité je také komunikace, skrz komunikaci s klientem se sociální pracovník dozvídá informace potřebné k další spolupráci a k výběru postupu další práce a mohl o této metodě, kterou zvolil, napsat zprávu (pozn.: opravdu jen toto?). Dále se očekává profesionalita a to, že sociální pracovník bude stát na straně klienta. Bude ke své roli v jeho životě přistupovat jako k poslání. Proto by měl být sociální pracovník tak trochu filantrop, to znamená, že sociální pracovník má cit pro svou práci a má své vlastní zkušenosti od jeho bližních a dokáže tedy vycítit, co klient potřebuje.*“ – zde autorka bohužel nepochopila myšlenku primárního zdroje, ze kterého čerpala. Následuje výčet z Etického kodexu SSP ČR, který autorka bohužel nijak nekomentuje.

Dále si autorka pokládá otázku (s. 26): „*Jakou roli může vůbec sociální pracovník v životě lidí, včetně transgender jedinců hrát?*“ Na tuto zásadní výzvu, která stojí v základu k naplnění cíle BP, však reaguje tak, že opomíjí základ sociální práce – tj. koncept podpory sociálního fungování a zmiňuje opravdu jen některé role, které se zcela nevztahují ke kontextu práce s LGBT komunitou a transgender klientelou. V této klíčové části práce měla autorka upustit od nelogického výčtu obecně pojatých pracovních možností sociálního pracovníka, spíše mohla reagovat a cílit na konkrétní potřeby transgender-klienta (např. bio-psycho-sociální-spirituální) a různé metody sociální práce, s přihlédnutím k paradigmátům sociální práce. Mohla také využít další odborné zdroje, které pracují s tématem rolí sociálních pracovníků v procesu práce s cílovou skupinou (resp. menšinou).

Některá další tvrzení jsou rovněž problematická: (s. 27) „*Někteří odborníci (pozn.: kteří?) tvrdí, že je pro dítě nejlepší, když transgender rodič odejde od rodiny a dítě není součástí jeho přeměny.*“ - není opřeno o žádný relevantní zdroj; (s. 28) „*Možná právě získat si partnera transgender jednotlivce je nejlepším způsobem, jak provádět sanaci rodiny.*“

Následné strany 29–34 jsou věnovány výzkumnému šetření. Zde si autorka stanovuje hlavní cíl a další dva dílčí cíle práce. Zvolila kvalitativní výzkum za užití hloubkového osobního rozhovoru. Bližší informace (např. to, zda je rozhovor nahráván na diktafon, jedná se o ne/doslovný přepis do podoby uvedené v BP či jiné úpravy) autorka neuvádí. Volí pouze jednoho respondenta (FtM). U respondenta je zmíněno jeho vzdělání sociálního pracovníka, takže by měl být autorkou také připuštěn tento vliv na rozhovor. Autorka na s. 30 uvádí: „*Respondent mě sám od sebe požádal o anonymitu, protože nechce být dohledatelný.*“, což by mělo být samozřejmostí a uvedeno rovněž v metodice výzkumu.

Z rozhovoru (viz s. 31–34) zcela jasně nevyplývá poptávka po sociálním pracovníkovi, ale po „někom“, blíže nespecifikovaném odborníkovi, po osvětě (ve školách, u lékařů, úřadů). Rozhovor spíše ilustruje nesnadnou cestu a bariéry k tranzici než případnou roli sociálního pracovníka v tomto procesu. Objevuje se v zásadě „pouze“ potřeba poradce, který by mohl být nápomocen ve zorientování se v postupech a službách (s. 33). Konečná část rozhovoru jasně poptává po sociálním pracovníkovi jako aktivistovi či reformátorovi. Autorka s tímto však dále nepracuje.

Autorka pouze na šesti řádcích (s. 34) stručně shrnuje rozhovor. Důležitou částí závěrečné práce by přitom měla být diskuze, kterou tato práce de facto neobsahuje. Některé prvky diskuze lze najít v *Závěru*, jenž by však měl primárně sumarizovat získané poznatky. Oceňuji však autorčin nástin možného řešení problematiky, kdy v závěrečné části navrhuje, aby v rámci multidisciplinárního týmu existoval terénní sociální pracovník (– nespecifikuje zařízení či službu), který by s LGBT klienty pracoval v jejich přirozeném prostředí formou terénní sociální práce, případně by školený odborník docházel do „LGBT přátelských“ organizací.

Formální stránka práce splňuje požadovaný rozsah na tento typ závěrečné práce, vzhledem ke zvolené podobě citací (v závorkách) by měla autorka dávat větší obezřetnost na jejich správnou podobu v *Seznamu použité literatury* a jasnou dohledatelnost pro čtenáře. Autorka mohla být pečlivější při závěrečných jazykových korekturách, jelikož se objevují nejasné formulace (viz uvedeno např. výše) a stylistické chyby (např. nevhodné užití množného čísla viz s. 28: „Zmiňovali jsme... jsme psali...“ aj.). Práce má tematicky velký potenciál, který však nebyl zcela využit.

Práce i přes zmíněné nedostatky dle mého názoru splňuje požadavky kladené na tento typ kvalifikační práce, a proto ji **doporučuji** k obhajobě s hodnocením **dobře**.

Otázka pro autorku: *V jakých oblastech a konkrétních institucích by se mohl uplatnit sociální pracovník při práci s LGBT a transgender klientelou?*

Baráková!